

نویسنده : سbastیان اد وارد ز

مترجمین : محمد حسین امراللهی - هاله نفریه

نحوه برخورد با مسئله تعیین نامناسب نرخ واقعی ارز

در تحلیل تئوریک و سیاستگذاری مسئله تعیین نرخ واقعی ارز، بهتر است دو شیوه متد اول ناهمگونی (تعیین نامناسب) نرخ واقعی ارز از یکدیگر متمایز گردد. شیوه اول که ناهمگونی ناشی از عوامل اقتصاد کلان نامیده می‌شود، زمانی اتفاق می‌افتد که نرخ واقعی تحقق یافته از ارز Actual RER به دلیل فقدان هماهنگی میان سیاستهای اقتصادی و نظام نرخ اسمی ارز ارزش واقعی خود فاصله بگیرد. هنگامی که سیاستهای پولی برای تأمین کسری مالی ویابه دلایل دیگرانبسطی می‌گردد و از مسیر مطلوب در حفظ نرخ ارزپیش تعیین شده اسمی ارز فاصله می‌گیرد، قیمت کالاهای داخلی میل به افزایش سریعتر از نرخ تورم جهانی خواهد داشت و درنتجه نرخ واقعی ارز P_N^* (EP*) پایین می‌آید (تقویت ارزش واقعی به پول خارجی). در غالب موارد، سیاستهای پولی انبساطی نه تنها موجب وارد آمدن فشار بر P_N (قیمت کالاهای غیرقابل مبالغه) می‌گردد، بلکه اند وخته‌های بین المللی را کاهش و خالص استقراض خارجی را به سطحی بالاتراز میزان قابل تحمل دربلند مدت افزایش داده، شکاف نرخ اسمی ارز را در بازارهای رسمی و موازی بیشتر کرده و سطح

پوشش بازارهای موازی را فزایش می دهد .

د و مین شکل ناهمگونی نرخ واقعی ارزکه ناهمگونی ساختاری نامیده می شود ، زمانی اتفاق می افتد که تغییر در عوامل تعیین کنندۀ نرخ واقعی تعادلی ارزد ربلند مدت کاملاً در تغییرات نرخ واقعی تحقق یافته ارز (در کوتاه مدت) منعکس نشده باشد . برای مثال چنانچه رابطه مبادله بین المللی یک کشور به زیان خود آن کشور باشد ، تغییری در نرخ موثر واقعی ارز بوجود می آید زیرا قیمت‌های بالتبه بالاتری برای کالاهای تجاری لازم است تا وضعیت تعادلی اقتصاد را حفظ نماید . اساساً نرخ واقعی ارز تحت تاثیر رابطه مبادله ناهمگون می شود مگراینکه نرخ واقعی تحقق یافته ارز بصورتی تعدیل گردید تا بتواند تغییر در نرخ واقعی تعادلی ارز را منعکس نماید .

نکته مهم دیگر در خصوص ناهمگونی ساختاری این است که آیا تغییرات در متغیرهای تعیین کنندۀ نرخ موثر واقعی ارز ، موقعی هستند و یا اینکه دائمی می باشند . تغییرات موقت در متغیرهای اساسی همانند بدتر شدن موقعی رابطه مبادله بعضاً می تواند به بروز فاصله زیاد بین نرخ واقعی ارز و نرخ تعادلی منجر گردد . این عدم تعادل لهار ای توان در کوتاه مدت از طریق اتخاذ سیاستهای خاصی همچون کم وزیاد کردن میزان ذخایر بین المللی و یا استفاده از تسهیلات ترمیمی صندوق بین المللی پول و ۰۰۰۰۰۰۰ اداره نمود . مسئله مهم توانایی تشخیص ماهیت موقعی این شوکهاست .

محدودیتهای تعدیل خودکار (۱)

تعیین نامناسب نرخ واقعی ارز زیانهای شدیدی بر سطح رفاه و کارآیی وارد می کند . این امر معمولاً با تحمیل مجموعه ای از کنترلهای ارزی و بازارگانی باهدف تقلیل سرعت خروج ذخایر ارزی

در زمانیکه نرخ واقعی تحقق یافته ارزبیش از حد ارزیابی شده و یا اینکه کمتر از سطح تعادلی است ، همراه می گرد د . کنترل های ارزی و تجاری مذکور عد م کار آیی زیادی ایجاد می نماید و به فراهم آوردن فرصت های مناسب برای استفاده از رانتهای ناشی از اقدامات احتیاطی منجر می گرد د .

بعلاوه چنانچه نرخ ارزبیش از حد ارزشیابی گرد د ، این امر می تواند به صادرات لطممه شدیدی وارد آورد د و در صورت تداوم ، زیربنای کشاورزی را از بین ببرد . در شرایط ناهمگونی ساختاری کوتاه مدت چنانچه کمبود هایی در بازار سرمایه محلی بوجود آید هر یکی های مذکور حسنه ممکن است بیشتر شود . تعیین نامتناسب نرخ واقعی ارز همچنین موجب اشاعه سود اگری و خروج بیش از حد سرمایه از کشور می گرد د . اگرچه خروج سرمایه ممکن است اردیدگاه صراف فردی مطلوب بنظر برسد ، ولی تاحد زیادی موجب کاهش سطح رفاه اجتماعی کشور خواهد شد .

سیاستگذاران چگونه باید با هر یکی از تعیین نامتناسب نرخ واقعی ارز برخوردار کنند ؟ در مورد ناهمگونی ناشی از عوامل اقتصادی لازماست ریشه عد متعادل اقتصادی یعنی ناهمانگی میان سیاست های اقتصادی (کلان) و نرخ اسمی ارز خشکانده شود . سیاستگذاران می توانند سیاست فوق را با اقدامات دیگری نیز تکمیل کنند و یا منتظر بمانند تأثیرات خود بخود تعديل گردد یعنی اینکه صبر نهایت تاریخ واقعی تحقق یافته ارزبه نرخ واقعی تعادلی ارزیزدیک شود . در عین حال این سیاست که مانند سیاست ضد تورمی به کمک تعدد یک خود کار می نامیم محدودیت هایی نیز به همراه دارد که تحت شرایطی که نرخ اسمی ارز از قبل تعیین شده باشد شدت می یابد .

حتی بعد از اینکه سیاستگذاران عوامل اقتصادی ناسازگاری را که از طریق عوامل اقتصادی به بروز ناهمگونی منجر شده است ، تحت کنترل خود را آورند ، نرخ واقعی ارز همچنان با نرخ موثر واقعی ارز تفاوت دارد . این پرسش پیش می آید که نرخ واقعی ارز چگونه به ارزش تعادلی خود بازمی گردد ؟

حال عادی ترین وضعیت را در نظر بگیرید که در آن ناهمگونی نرخ واقعی ارز با ارزشیابی بیش از حد به پول منی به ازدست دادن توان رتابتی کشور را باز ارهاي جهانی منجر سی گردید، در این وضعیت و تحت شرایط ثابت نرخ اسمی ارز، بازگشت سریع به نرخ ارز واقعی و تعادلی مستلزم کاهش بهای اسمی کالاهای غیرقابل مبادله داخلی است. کاهش سریع در قیمت‌های اسمی مذکور رغالب موارد امکان پذیر نیست، بدین ترتیب تعدد یل خود کارنیز مستلزم زمانی طولانی می‌باشد و درنتیجه وضعیت ناهمگونی نرخ واقعی ارزباتمامی هزینه‌های مربوط به آن استمرار می‌یابد.

چنانچه دستمزد‌ها و قیمت‌های داخلی (اسمی) از انعطاف‌لارم برخوردار نباشند، هرگونه تعدد یل خود کاریه افزایش نرخ بیکاری منجر گردید و تولید داخلی را با مشکل مواجه می‌کند. کاهشی که درنتیجه اقدامات اصلاحی در هزینه کل بوجود آید موجب پیدایش عرضه‌اضافی (یا مازاد تقاضای کمتر) برای تمامی کالاهای ودار اشیا می‌گردد. کاهش تقاضای مذکور برای کالاهای قابل مبادله بصورت کاهش در کسری تجاری و کاهشی در (حالص) بد هیهای خارجی منعکس می‌شود. امداد رمورد کالاهای غیرقابل مبادله مازاد عرضه حاصل از سیاست ضد تورمی مستلزم کاهش در قیمت‌های نسبی است تا پتواند وضعیت تعادلی را مجدداً برقرار نماید. چنانچه قیمت‌های اسمی غیرقابل انعطاف باشند، هموئی مجدد قیمت‌های داخلی با متغیرهای اساسی اقتصاد تحقق نیافته و موجب بروز بیکاری می‌شود.

نمودار صفحه بعد وضعیت تعدد یل خود کار پر هزینه را در یک اقتصاد بازکوچک نشان می‌دهد.

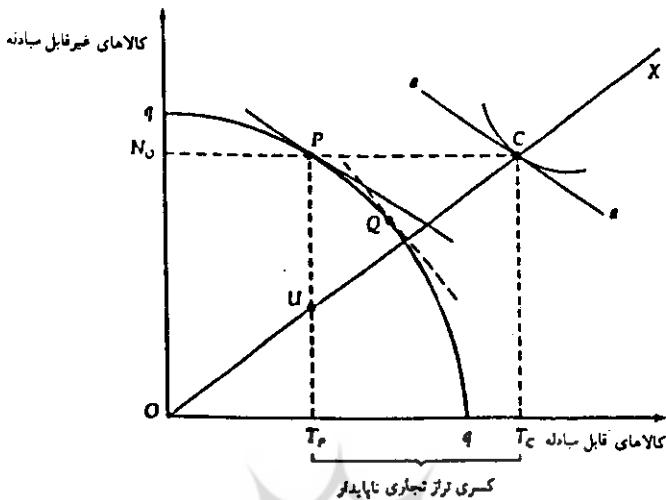
در این نمودار:

حدود امکانات تولید : P
تولید اولیه : ۹۹

کالاهای قابل مبادله : A
مقدار محرف اولیه : C

کالاهای غیرقابل مبادله : N

نمود ارتعیین مجد دنرخ واقعی ارزد رشایط غیرقابل انعطاف بود ن قیمتها

شیب های منحنی حد امکانات تولید در نقطه P و منحنی بی تفاوتی اجتماعی در نقطه C و مساوی قیمت نسبی اولیه کالاهای قابل مبادله به غیرقابل مبادله با نرخ واقعی ارزمی باشد . شاعع X روند رشد درآمد رابه نسبت نرخ واقعی ارزنشان می دهد . وضعیت اولیه ای که در نمودار نشان داده شده در رشایط عدم تعادلی است که در آن مازاد مصرف (T_0) بر تولید کالاهای قابل مبادله (TP) از طریق خالص استقراض خارجی (ناپایدار) تامین گردیده است . بعلاوه فرض می کنیم نیروی سحرکه و رای این مازاد هزینه همان سیاست پولی انبساطی باشد . در این صورت نرخ واقعی ارزبیش از آندازه ارزشیابی گردید و نرخ واقعی تحقق یافته ارزیابی تراز ارزش تعادلی خود قرار گرفته است . حال وضعیتی را در نظر بگیرید که سیاست پولی انبساطی متوقف گردید و امکانات دستیابی به اعتبار اخلاقی نیز تاحدودی کاهش یابد که مازاد تقاضا برای کالاهای قابل مبادله کاملاً از بین برود . د نتیجه سیاست اعتباری انقباضی د اخلاقی ، هزینه کل کاهش می یابد . در صورتی که در قیمتها نسبی (یعنی نرخ واقعی ارز) تغییری صورت نگیرد ، هزینه ها همگام با روند رشد درآمد (شاعع X) به

پایه خود برمی گردد .

با این وجود در حالت عدم تغییر قیمت‌های نسبی ، تولید تازمانی که این نقطه حد نهایی مطلوبیت قیمت‌های نسبی را شان می‌دهد ، در نقطه P در حد امکانات تولید باقی می‌ماند از نمود ارجمند می‌توان استنباط نمود که : اگر هزینه هابموارات شعاع $0X$ پایین آید و تولید در سطح P باقی بماند ، مازاد عرضه کالاهای غیرقابل مبادله را به دنبال خواهد داشت . تنها راه از بین بردن این مازاد عرضه کاهش قیمت‌های نسبی کالاهای غیرقابل مبادله است .

کاهش در قیمت‌های نسبی کالاهای غیرقابل مبادله در وضعیت نرخهای اسمی از قبل تعیین شده مستلزم کاهش در قیمت‌های اسمی آنها نیز خواهد بود . زمانی که قیمت کالاهای غیرقابل مبادله کاهش یابد تولید آنها نیز کم شده و تولید کالاهای قابل مبادله افزایش می‌یابد . در این شرایط وضعیت تعادلی نهایی در نقطه Q نشان داده می‌شود که در آن مقدار عرضه و تقاضا برای کالاهای قابل مبادله و غیرقابل مبادله برابر است .

چنانچه عدم انعطاف قیمت‌ها مانع از کاهش مورد نیاز قیمت کالاهای غیرقابل مبادله باشد ، چه خواهد شد ؟ در این صورت بازار کالاهای غیرقابل مبادله باید از طریق کاهش تولید اصلاح شود . این تعدد یک بایگان نقطه تعادلی جدید برای تولید و مصرف در نقطه U و در داخل منحنی امکانات تولید نشان داده شده است البته موقعیت تعادلی جدید در داخل و نه روی مرز امکانات تولید می‌باشد لذا این امر واقعیتی را نشان می‌دهد که در شرایط غیرقابل انعطاف بودن قیمتها ، روش خد تورمی برای دستیابی مجدد به وضعیت تعادلی غالباً به افزایش بیکاری منجر می‌گردد .

کاهش ارزش پول و دیگر سیاست‌های جانشین آن :

در مقابل دیدگاه‌های خد تورمی که تاکید بر تاثیر قیمت‌های نسبی کالاهای غیرقابل مبادله دارد ،

کاهش ارزش اسمی پول سعی دراعاده وضعیت تعادلی درنرخ واقعی ارز از طریق افزایش بهای نسبی کالاهای قابل مبادله (تجاری) دارد . طبق تعریف نرخ واقعی ارز در معادله $RER = P_T / P_N$ ، این سیاستها سعی دارند تا از طریق افزایش در $P_T = EP * P_N$ به نرخ واقعی بالاتری دست یابند . با تغییر نرخ واقعی ارز بطور مستقیم واجتناب از بروز کاهش لازم در P_N ، کاهش ارزش پول می تواند هزینه های تعدیل توانم با سیاستها تعدیل خود کار را تامین کند .

کاهش ارزش اسمی :

کاهش ارزش پول برای کشور دارای نظام ارزی ثابت شده ، معمولاً به معنای تغییری ناگهانی در نرخ ارز است . سیاستها کاهش ارزش اسمی غالباً اجزای مهم برنامه های تعدیل ساختاری هستند بویژه برنامه هایی که تحت نظارت صندوق بین المللی پول و بانک جهانی اداره می گردند . اهداف مورد نظر سیاست فوق عبارتند از :

الف - اعمال کاهش ارزش واقعی و با ارتقاء توان رقابتی کشور در عرصه بین المللی

ب - بهبود وضعیت تراز پرداختهای جاری

اینکه آیا برنامه کاهش ارزش پول در عمل می تواند موفقیت آمیز باشد به عواملی چند از جمله شرایط اولیه و سیاستهای اقتصادی که برنامه را پشتیبانی می کند بستگی دارد . از آنجایی که $RER = EP * P_T / P_N$ (قیمت تعادلی کالاهای قابل مبادله = نرخ واقعی ارز) درنتیجه هرگونه کاهش ارزش اسمی که را افزایش دهد صرفاً می تواند در تغییر نرخ واقعی ارز به سمت ارزش تعادلی بالاتر موثر باشد ، البته در صورتیکه P_N به اندازه E بالاترود .

ازد بدد گاه تئوری و در بیشتر موارد متداول ، برنامه های کاهش ارزش اسمی از سه طریق بر اقتصاد اثر می گذارد . اول : کاهش ارزش پول معمولاً هزینه هارا پایین می آورد . به همان میزان که کاهش ارزش پول قیمت های داخلی را افزایش می دهد ، ارزش واقعی دارائیها به پول ملی تقلیل می یابد .

د رنتیجه این امر تاثیر منفی برد ارائه ها دارد . در عین حال به میزانی که دارائیها بصورت ارزی باشند تاثیر مثبت خواهد داشت . چنانچه اثر منفی ثروتی بستر باشد هزینه برای تمامی کالاها ارجمله کالاها قابل مبادله کاهش یافته و کسری تجاری نیز کاهش می یابد .

دوم : کاهش ارزش اسمی می تواند اثر جایگزینی هزینه نیزد اشته باشد . به همان اندازه که کاهش ارزش اسمی می تواند در تغییر قیمت های نسبی کالاها قابل مبادله به غیرقابل مبادله موفق باشد ، هزینه ها بجای صرف شدن برای کالاها قابل مبادله به تولید این کالاها سوق داده می شود . البته تاثیر مشترک کاهش و جایگزینی هزینه ها وضعیت موازنه پرداخته ای خارجی کشور را بهبود می بخشد . این اثرات در مورد کالاها غیرقابل مبادله کمتر است . اگرچه جایگزینی هزینه ها تقاضا برای کالاها غیرقابل مبادله را بالا می برد ، لیکن کاهش کل هزینه ها موجب کاهش تقاضا می شود . بسته به اینکه کد امیک از اثرات فوق غالب باشد ، افزایش ویکاهش در تقاضا برای کالاها داخلی بوجود می آید . سوم : کاهش ارزش پول قیمت داخلی کالاها واسطه ای وارداتی را افزایش می دهد . در نتیجه منحنی تقاضا برای کالاها نهایی منجمله کالاها غیرقابل مبادله سیر صعودی خواهد داشت .

در شرایط وجود نرخ ارز واحد و فقدان محدودیت های مقداری ، کاهش ارزش اسمی تبعیض آمیز نمی باشد یعنی اینکه قیمت های داخلی تمامی کالاها قابل مبادله ، خدمات و ارائه ها را افزایش می دهد . چنانچه بازار موازی یا بازار دوستی وجود داشته باشد و کاهش ارزش تنها به بازار اسمی مربوط شود ، صرفا مبادلاتی که با نرخ اسمی انجام می شوند ، تحت تاثیر مستقیم قرار می گیرند . لکن از آنجا که بازار جانبی (آزاد) نیز تحت تاثیر کاهش ارزش قرار می کشد ، بر مبادلاتی که در بازار مزبور انجام می شود تاثیر غیر مستقیمی باقی می کند . با این وجود ، بطور کلی از قبل نمی تواند ریافت که کاهش ارزش نرخ رسمی ، نرخ بازار جانبی را افزایش ویکاهش می دهد . طبعا با وجود بازارهای موازی ،

تغییرات بیشتری در قیمت‌های نسبی بوجود می‌آید و بهای مبادلات با نرخ رسمی به تبعیت از نرخ بازار موازی، تغییر خواهد کرد.

زمانی که محدودیت‌های مقداری بر واردات اعمال می‌شود، برنامه‌های کاهش ارزش پول نصی تواند بطوریکسان به افزایش قیمت کالاهای قابل مبادله منجر شود. درواقع کاهش ارزش پول در این مورد تاثیر کاملاً متفاوتی در مقایسه با وضعیتی که از طریق تعریفهای محدود نمودن واردات اقدام می‌شود، دارد. دروضعیتی که محدودیت‌های مقداری اعمال می‌شود، قیمت داخلی کالاهای قابل واردات درون زمانی باشد بدین معنی که قیمت‌هاد در حدی خواهد بود تاباً از راسته کنند.

تحت این شرایط کاهش ارزش اسمی (در اولین مرتبه) اثر مستقیمی بر قیمت‌های داخلی کالاهای قابل واردات که تابع سهمیه بندی های محدودیت مقداری است نمی‌گذارد، و در عین حال کاهش ارزش پول بر میزان درآمد اضافی (رانت) ناشی از سهمیه بندی تاثیر می‌گذارد. از آنجائی که قیمت کالاهای قابل صدور از طریق نرخ ارز به قیمت‌های جهانی وابسته است، کاهش ارزش پول، قیمت‌های آنها را در رابطه با کالاهای سهمیه بندی شده قابل واردات افزایش می‌دهد. کالاهای قابل واردات سهمیه بندی نشده نیز ممکن است تحت تاثیر کاهش ارزش پول قرار گیرند و قیمت آنها در ارتباط با کالاهای قابل واردات سهمیه بندی شده و کالاهای قابل مبادله تغییر یابد.

همانگونه که اشاره گردید اولین هدف برنامه کاهش ارزش ارزشی پول تقلیل وبارفع ناهمکوئی نرخ واقعی ارز از طریق ایجاد کاهشی واقعی است تا بتوان قدرت رقابتی کشور را در عرصه بین‌المللی بالا برد و رنهاست وضعیت ترازنارجی کشور را بهبود بخشید. اینکه آیا کاهش ارزش ارزی در دستیابی به اهداف فوق موفق خواهد بود یا نه به عوامل زیرینستگی دارد:

الف - شرایطی که قبل از کاهش ارزش حاکم بوده است.

ب - سیاستهای اقتصادی که بعنوان مکمل (پشتیبان) برنامه کاهش ارزش پول اتخاذ شد

می‌گردد.

ابتدا شرط اول را مورد بررسی قرار می‌دهیم. چنانچه کشوری سیاست کاهش ارزش پول را در زمانی اتخاذ کند که نرخ واقعی ارز کاملاً نامتناسب تعیین گردیده باشد (یعنی اینکه بیش از حد ارزشیابی شده باشد)، کاهش ارزش اسمی عموماً به برقراری وضعیت تعادلی مجددی دربخش خارجی اقتصاد کمک می‌کند. این سیاست چنانچه با سیاستهای اقتصادی مناسب همراه گردد، معمولاً در میان مدت ویابلند مدت به تحقق آسانتر مرحله گذار اقتصاد به وضعیت تعادلی دربخش خارجی کمک خواهد کرد و اثربخشی بر نرخ واقعی ارز خواهد داشت. چنانچه ناهمگونی نرخ واقعی ارز در کمک خواهد کرد و اثربخشی بر نرخ واقعی ارز خواهد داشت. چنانچه ناهمگونی نرخ واقعی ارز در نتیجه بی ثباتی سیاستهای اقتصادی بوجود آمد باشد، یک برنامه کاهش ارزش مقوای تاثیرپذیری دارد. بر نرخ داخلی خواهد گذشت به شرطی که سیاستهای بی ثبات اقتصادی نیز همزمان اصلاح گردند. با این وجود چنانچه شرط اولیه از موارد وضعیت تعادلی باشد یعنی نرخ واقعی تحقق یافته ارز از سطح تعادلی خود در بلند مدت فراتر نباشد، کاهش ارزش اسمی در میان مدت و بلند مدت بی اثر خواهد بود. پلا فاصله پس از اعمال برنامه کاهش ارزش اسمی پول قیمت کالاهای غیرقابل مبادله (RER = $\frac{EP_T}{EP_N}$) بالارفته و بر نرخ واقعی تاثیری نخواهد داشت.

مجموعه دیگری از عوامل که بر کاهش ارزش واقعی تاثیر دارد سیاستهای مکمل (پشتیبانی کننده) برنامه هستند، زیرا کاهش ارزش اسمی سعی دارد از طریق ایجاد تضعیف واقعی با افزایش در توان رقابتی به اصلاح ناهمگونی بپردازد، کاهش ارزش اسمی، که E را در رفرمول نرخ واقعی ارز (RER = $\frac{EP_T}{EP_N}$) افزایش می‌دهد، نباید با افزایشی به همان میزان در P_N همراه گردد. چنانچه E و P_N به یک نسبت افزایش یابند نرخ واقعی ارزموثر واقع نخواهد شد.

سیاستهای متعددی می تواند در بالابردن N^P موثر واقع گردد . سیاستهای اعتباری (پولی) انساطی ، سیاستهای مالی انساطی و سیاستهای مربوط به متعددی دستمزد رقراردادهای بلند مدت از بازار قرین این سیاستها می باشد . چنانچه تعییف اسمی با چنین سیاستهایی همراه گردد ، احتمالاً قیمت داخلی کالاهای غیرقابل مبادله افزایش یافته و اهداف کاهش ارزش اسمی تحقق نخواهد یافت . بالعکس چنانچه کاهش ارزش اسمی با سیاستهای کنترل تقاضا همراه شود (که سیاستهای تمدید اعتبار داخلی و سیاستهای مالی انقباضی است) و در شرایط فقدان برنامه تعییل دستمزد ، کاهش ارزش اسمی احتمالاً به ایجاد تعییف واقعی و نیل به وضعیتی تعادلی بایک نرخ واقعی ارزمنجرمی گردد .

برنامه کاهش ارزش اسمی حتی در شرایطی که سیاستهای اقتصادی همراه با آن محدود کننده باشند در میان مدت و یا بلند مدت هرگز به کاهش ارزش واقعی به نسبت مساوی منجر نمی گردد . دلیل این امر آن است که عوامل متعددی باعث افزایش N^P و در نتیجه جبران آثار کاهش ارزش اسمی اولیه پول می شود . بطور مثال کاهش ارزش اسمی به افزایش قیمتی داخلی نهاده های وارداتی منجر شده و در نتیجه هزینه تولید کالاهای داخلی رانیز افزایش می دهد . این امر که بخشی از تاثیر کاهش ارزش اسمی را خنثی می کند ، باگذشت زمان اهمیت بیشتری می یابد . بدین معنا که شدت تاثیر کاهش ارزش اسمی بر نرخ واقعی ارزی به مرور زمان با افزایش قیمتها تعییل می شود . در عمل کاهش ارزش اسمی به افزایش شدید (و یا حداقل به نسبت مساوی) در نرخ واقعی ارزمنجرمی شود . با کذشت زمان ، قیمت کالاهای وارداتی (و رباعی موارد دستمزد ها) نسبت به کاهش ارزش اسمی عکس العمل نشان داده و اثر آن روی نرخ واقعی ارز تاحدودی بر طرف می گردد .

تاکنون بحث به مواردی که در آن کاهش ارزش پول (بعضاً بصورت ناخواسته) در نتیجه

وضعیت عدم تعادل‌های احتمالی ناشی از اتخاذ سیاست‌های ناهمانگ اقتصادی پدید آمد و بود متصرکز گردیده است. اگرچه تجربه حاکی از آن است که شرایط مذکور عموماً در کشورهای در حال توسعه با برنامه کاهش ارزش پول برقرار است، لیکن گاهی اوقات اتخاذ سیاست‌های کلان ناهمانگ در پاسخ به تغییرات ساختاری واقعی انتخاب شده اند تا وکنشی نسبت به عدم تعادل‌های مالی و پولی باشند. بعنوان مثال، بعضی برنامه‌های کاهش ارزش پول بخشی از تلاشهای مربوط به آزاد سازی چندین سیاست‌هایی با هدف یکپارچه نمودن نرخهای ارزیه تفصیل توسط بهاگواتی (۱) مورد بررسی قرار گرفته است (۱۹۶۸). اولین نمونه این نوع کاهش ارزش درونزوئلا (۱۹۶۴) انجام یافته است. مثال دیگر از کاهش ارزش پول که ناشی از عدم تعادل اقتصادی نبوده، مورد اندونزی (۱۹۸۷) است. در مردم اخیر، سیاست‌گذاران اندونزی برنامه تعددی گسترش را بعنوان روشی برای مبارزه با اثرات پدیده آفت هلندی که در نتیجه ترقی قیمت‌های نفت پدید آمد وارد نمودند.

آیا جایگزینهای دیگری برای کاهش ارزش پول وجود دارد؟

سیاست‌گذاران همواره با این مسئله مواجه هستند که آیا جایگزینهای دیگری برای کاهش ارزش اسمی یک مرحله‌ای وجود دارد. جواب این سوال این است که سیاست‌های دیگری (یا مجموعه سیاست‌های دیگری) وجود دارد که همانند کاهش ارزش پول تاحدی بر قیمت‌های نسبی اثرمند گذاشت. البته دستیابی به اثرات کامل برنامه کاهش ارزش پول آسان بنظر نمی‌رسد. بعلاوه، همانطور که در ذیل آمده است، بیشتر این سیاست‌ها انتخاب‌های بعدی هستند که تحت شرایط خاصی می‌توانند مفید واقع شوند.

تعریفه واردات و سوبیسید صادرات :

اعمال همزمان تعریفه واردات و (پرداخت) سوبیسید

صادرات منجر به دستیابی به بعضی از اثرات کاهش ارزش پول می گردد . تعریفه واردات قیمت داخلی کالاهای وارداتی صادراتی را فرایش می دهد . تا زمانی که نرخ تعریفه ها و سوبیسید ها یکی باشد ، قیمت نسبی کالاهای وارداتی و صادراتی (کالاهای تجاری) تغییری نمی کند ، ولی قیمت نسبی کالاهای غیرقابل مبادله افزایش می یابد . درنتیجه ، قیمت نسبی داخلی کالاهای قابل مبادله در مجموع افزایش می یابد ، که در واقع همان هدفی است که در نتیجه اجرای موفقیت آمیز کاهش ارزش پول بدست می آید . بنابراین هر دو سیاست یک هدف را دنبال می کنند .

با این وجود ، این دو سیاست درینچ حالت باید یگر تفاوت چشمگیری دارند : اولاً علیرغم اینکه کاهش ارزش پول ، تجارت مرئی و نامرئی (یعنی همان مبادله کالاهای خدمات) را شامل می شود ، سیاست تعریفه با سوبیسید فقط تجارت مرئی را دربرمی گیرد . درنتیجه ، قیمت نسبی کالاهای خدماتی که در عرصه بین المللی مبادله می شود ، دروضعیت اعمال سیاست تعریفه همراه با سوبیسید تغییر می کند ، در حالیکه در حالت کاهش ارزش پول این تغییر و قیمتیای نسبی ایجاد نمی شود .

دوم اینکه ، سیاست کاهش ارزش پول بر قیمت داخلی کالاهای قابل مبادله و داراییهای تجاری اثرمی گذارد . بر عکس ، سیاست تعریفه با سوبیسید فقط بر قیمتیای داخلی کالاهای قابل مبادله و خدمات اثرمی گذارد .

سوم اینکه ، اگر کاهش ارزش پول با افزایش انتظارات آنی کاهش ارزش پول همراه باشد ، بر نرخ بهره داخلی اثرمی گذارد . در این حالت ، بخشی از کاهش ارزش مورد انتظار ، حتی اگر حساب سرمایه به دلیل اعمال کنترل سرمایه تاحد ودی بسته شده باشد ، بر نرخ بهره داخلی می افزاید ، در حالی که

سیاست تعرفه با سوپریوری چنین اثری را برخرا ببره داخلی نمی گذارد ۰

چهارم اینکه ، سیاست کاهش ارزش پول و تعرفه و سوپریوری اثارات مالی متفاوتی به جای می گذارند.

بطورکلی ، کاهش ارزش پول مستقیماً بر بودجه دولت اثربخشی گذارد ، اما سیاست تعرفه و سوپریوری

منجر به عدم تعادل های مالی می شود ۰

پنجم اینکه ، تفاوت اساسی بین سیاست کاهش ارزش پول و تعرفه و سوپریوری شاید همان

عکس العمل سیاسی باشد که در نتیجه اعمال این دو سیاست بوجود می آید . از آنجایی که سیاست تعرفه

و سوپریوری بر منافع گروههای خاصی اثر می گذارد ، احتمال گریز از آن بیشتر از سیاست کاهش ارزش پول

می باشد . گروههای مذکور بعضاً در دستیابی به معافیتهای کالاهای تولیدی خود موفق هستند .

استدلال این گروهها این است که : تولید کالا برای بقای رئولیتیکی یک کشور امری است ضروری و

حياتی و در نتیجه نباید محدود شود ۰

نرخهای اسما متعدد ارز :

جایگزین دیگر برای کاهش ارزش پول ، استفاده از نظام چند

نرخی و یاد و نرخی ارز است . بدین ترتیب که برای ارز ، نرخهای متعددی تعیین شود در معاملات

مختلف نرخهای متفاوتی اعمال گردید که در واقع همان کاهش ارزش پول بصورت محدود است . واضح

است که نظام ارز چند نرخی طبیعتاً تبعیض آمیزاست ، در حالی که سیاست کاهش ارزش پول (بدون

سهمیه بندی) چنین اثری ندارد ، یعنی بر تمام کالاهای قابل مبادله بصورت یکسان اثر می گذارد .

انواع مختلف نظام چند نرخی می تواند وجود داشته باشد بصورتی که یک کشور در یک زمان می تواند

دارای پانزده الی بیست نرخ مختلف ارز باشد . دو نوع از ترتیبات نظام چند نرخی ارز متدائل است .

حالت اول اعلام نرخهای متفاوت برای معاملات تجاری است ، بطوریکه نرخهای ارز متفاوتی برای

کالاهای قابل مبادله مختلف استفاده می شود . شکل متدائل ترتیبات فوق به این صورت است که در

آن صادرات (یا بعضی از اقلام صادراتی) نرخی متفاوت از سایر اقلام تجارتی دارند . این نوع ترتیبات مانند سیاست تعریفه واردات عمل می کند به این صورت که فاصله ای بین قیمت نسبی کالاهای وارداتی و صادراتی بوجود می آورد . البته این سیستم تمامی ویژگیهای نظام تعریفه گذاری از جمله پایین آمد ن سطح رفاه و کارآیی رانیزبهره ا دارد .

ترتیبات متد اول بعدی ، سیستم د ونرخی ارزاست که در آن نرخهای متفاوتی برای معاملات تجاری و انتقالات حساب سرمایه د رنظرگرفته می شود ، تفاوت چنین سیستمی با سیاست کاهش ارزش پول ناگهانی ، تبعیض میان کالاهای داراییها است . برای کارآیی این سیستم باید ارتباط بین معاملات تجاری و مالی قطع گرد د .

اگرچه در بعضی موارد سیستم د ونرخی ارزی توائد درخنی نمود ن اثرات اختلالات مالی برعملکرد بخش واقعی اقتصاد ملی مفید واقع گرد د ، ولی جانشین مناسبی برای سیاست کاهش ارزش پول د رموارد تعبیین کاملاً نامتناسب نرخ ارزیست . بعلاوه زمانی که کشوری نظام د ونرخی یا چند نرخی ارز را انتخاب می کند ، به ناچار باید جوابگوی این مسئله باشد که چگونه (و درجه سطحی) نرخهای متفاوت ارز را درآیند ه یکسان خواهد ساخت .

سیاستهای ضد تورمی :

دیگر جایگزین سیاست کاهش ارزش پول ، اجرای برنامه سنتی تشییت اقتصادی بد ون تائیر بونرخ اسمی ارز است ، که این روش قبل از تعدد یل خود کار نامیده شد . با توجه به تعریف نرخ واقعی ارز ، برای اینکه این نوع برنامه منجر به اعاده همگونی نرخ ارز با متغیرهای اساسی اقتصاد شود ، قیمت اسمی کالاهای داخلی باید متناسب با قیمت نسبی کالاهای قابل مبادله پایین باید . اساساً همگونی مجدد نرخ ارزی توائد از طریق سیاست ضد تورمی بدست آید ، که درنهایت قیمت اسمی کالاهای داخلی را کاهش دهد . همانطور که قبل اشاره شد ، این روش د رواج

می تواند برای اشتغال و تولید بسیار پر هزینه باشد ۰

سیاستهای درآمدی :

سیاستهای درآمدی نیز می تواند جایگزینی برای سیاست کاهش ارزش پول باشد ، ولی این سیاستها که از طریق مداخله مستقیم سعی بر کنترل دستمزد و قیمت ها دارد ، تنها در صورتی می تواند به همگونی مجدد نرخ واقعی ارز با متغیرهای اقتصاد موفق شود که قیمت کالاهای غیرقابل مبادله متناسب با قیمت کالاهای خارجی کاهش یابد ۰ در این خصوص تجارب تاریخی برای نکته تأکید دارد که چنانچه سیاستهای درآمدی با قدامتی در خصوص تقاضا همراه نگردید ، قادر به کاهش تورم نیست ۰ دستیابی به همگونی مجدد نرخ واقعی ارز صرفا به کمک سیاستهای درآمدی نه تنها از کارآیی لازم برخورد ارتبک است ، بلکه باریکهای فراوانی نیز همراه می باشد ۰

اثربخشی سیاست کاهش ارزش پول : (شواهد تاریخی)

به تجربه ثابت شده است که برنامه های کاهش ارزش اسمی پول ، اگر با سیاستهای اقتصادی مناسبی همراه باشد ، می تواند کاهش ارزش واقعی پول را به همراه داشته باشد و تراز پرداختهای خارجی کشور را بهبود بخشد ۰ به عنوان مثال کوپر (۱) در مطالعات خود در زمینه کاهش ارزش پول (۲۴ مورد) ، چنین نتیجه گیری می کند که کاهش ارزش اسمی پول در رکوتاه مدت غالبا کاهش ارزش واقعی پول را به دنبال دارد ۰ وی همچنین مذکرمی شود که برنامه های وسیع و متواتر کاهش ارزش پول معمولا با اصلاحاتی تجاری همراه است که محدود یتهای مقداری را برداشت و تعریفه های بازرگانی را کاهش می دهد ۰ تجربه اخیر توسط کووگر (۲) وارد وارد (۳) نیز گزارش شده است ۰

کانلی (۱) و تیلور (۲) (۱۹۷۶ ، ۱۹۷۹) تحقیق جامعی د رمود اثرات کاهش ارزش پول بر بخش خارجی اقتصاد بعمل آورده اند و چنین نتیجه گیری کرده اند که کاهش ارزش اسما پول در کوتاه مدت و میان مدت به تغییرات د رقیمت‌های نسبی ، یا کاهش ارزش واقعی پول منجر شده است . شواهد موجود در مقاله ۱۹۷۹ آنان ، این نکته را خاطرنشان می‌کنند که کاهش ارزش اسما پول در عمل تاثیرزیادی بر قیمت‌های نسبی دارد . این تاثیر مثبت به کندی از بین می‌رود ، بطوری که نرخ واقعی ارز ۹ دوره سه ماهه پس از اعمال کاهش ارزش پول ، به همان سطحی برمی‌گردد که دو سال پیش از کاهش ارزش پول داشته است .

تحقیقات دیگری نیز توسط اقتصاددانانی همچون دانووان (۳) (۱۹۸۱) ، باتیستا (۴) (۱۹۸۱) و مورگان (۵) و دیویس (۶) (۱۹۸۲) بعمل آمده است که نشان دهنده این است که کاهش ارزش اسما پول درابتدا اثربخشی بر قیمت‌های نسبی دارد ، ولی به مرور زمان اثر آن بر نرخ واقعی ارز از بین می‌رود . با این وجود نتایج حاصله مطالعات ازنقطه نظر سرعت و میزان کمرنگ شدن اثرات سیاست ، متفاوت است .

اخیرا ، اد واردز (۱۹۸۵) ۲۸ مورد برنامه کاهش ارزش پول متواتر از فاصله سالهای ۱۹۶۲ الی ۱۹۷۹ مورد بررسی قرارداده و چنین نتیجه گیری کرده است که در تعدادی از کشورها سیاست کاهش ارزش اسما پول سطح نرخ واقعی ارز را باموفقیت بالابردده است . جدول صفحه ۱۰۲ شاخص اثر بخشی برنامه کاهش ارزش واقعی پول را در ۲۰ کشور ارائه می‌نماید . این جدول ، نسبت درصد تغییر

- ۱ - Conolly
- ۲ - Taylor
- ۳ - Donovan

- ۴ - Bautista
- ۵ - Morgan
- ۶ - Davis

نرخ واقعی ارزبه د رصد تغییر نرخ اسمی ارزرانشان می دهد ۰ دراین جدول ، شاخص ارزش ۱ نمایانگر این است که کاهش ارزش اسمی پول کاملا به کاهش ارزش واقعی پول مبدل شده است ، و برای مثال عدد ۴/۰ مبین این نکته است که فقط ۴۰ درصد از کاهش اسمی ارزش اولیه به کاهش ارزش واقعی پول تبدیل شده است ۰ مقادیر ارزش منفی دراین جدول نشان دهنده این است که علیرغم کاهش اسمی پول ، نرخ واقعی ارزمستمرا تقویت گردیده است ۰

جدول مذکور اثرات وسیعی را که کاهش ارزش پول در عمل بر جامی گذارد بوضوح نشان می دهد ۰ این جدول همچنین نمایانگر تحلیل این اثرات در ۱۲ سه ماهه بعدی است ۰ در بعضی موارد پس از این دوره میزان کاهش اثرات حتی بیشتر از آن است که سیاست تحقق باید و نرخ واقعی ارز حتی بیشتر از نرخ قبل از تعدد یل اسمی ارز ارزشیابی می شود ۰ مانند مورد بولیوی ۱۹۷۹ ، کلمبیا ۱۹۶۲ و اسرائیل ۱۹۷۱ و نیکاراگوئه ۱۹۷۹ ۰ معمولا دراین موارد سیاستگذاران مجبور هستند که مجدد ا تضعیف دیگری انجام دهند ۰

در مجموع ، اگرچه از نظر تاریخی بعضی از برنامه های کاهش ارزش پول در بالا نگاه داشتن سطح نرخ واقعی ارز نسبت به سطح قبل از کاهش ارزش پول حداقل برای سه سال موفق بوده است ، ولی در بقیه موارد کاملا ناموفق بوده است ۰ بنابر مشاهده ات اد وارد ز کشورهایی که تاثیر کاهش ارزش اسمی پول با تحلیل بیش از حد (یا کامل) طی چهار سال همراه بوده ، کشورهایی هستند که در آنها سیاست کاهش ارزش پول و تعدد یل نرخ ارز ، توأم با سیاستهای اعتباری انبساطی داخلی و کسری مالی شدید بوده ویابر نامه های تعدیل دستمزد ها به دلیل تورم دراین کشورها اعمال گردیده است ۰ کشورهایی که در سیاست کاهش ارزش پول با تحلیل کمتری مواجهه بوده اند کشورهایی هستند که سیاستهای کنترل تقاضا را مستمرا به اجراء رأورد و کنترل تسهیلات اعطایی را پیش گرفته اند و کسری

مالی راشد پد اکاهش داده اند .

برای ارزیابی اثرات کاهش ارزش اسمی پول برنتخ واقعی ارز ، با فرض ثابت بودن بقیه متغیرها ، معادلات رگرسیونی مربوط به اعمال سیاست کاهش ارزش پول در ۲۸ کشور رجد ول مورد اشاره محاسبه شده است . متغیر وابسته بصورت درصد تغییرنرخ واقعی ارز یک سال قبل از اعمال کاهش ارزش پول و (K) سال بعد از کاهش ارزش پول $(2 + 1 = K)$ سال) تعریف شده است .

چهار متغیر مستقل نیز در دوره مذکور بشرح زیر در نظر گرفته شده اند :

الف : درصد تغییرنرخ رسمی اسمی ارزد رهمان دوره .

ب : درصد تغییرنرخ رشد اعتبارات داخلی در سال K نسبت به سال قبل از اعمال سیاست مذکور .

ج : تغییر در نسبت کسری مالی به تولید ناخالص ملی برای K سال بعد از کاهش ارزش پول .

د : متغیری که سعی در پوشش عد منتعاد اولین نرخ واقعی ارز قبل از کاهش ارزش پول دارد .

این معادلات رگرسیون برای ۲ سال به اجراء رآمد است : یک سال بعد از کاهش ارزش پول ،

دوسال بعد از کاهش ارزش پول و سه سال بعد از کاهش ارزش پول .

در این رگرسیونها ضریب نرخ اسمی ارزهای معيار و نسبت اثربخشی کاهش ارزش اسمی پول خواهد بود (با این فرض که سایر متغیرها ثابت باشد) .

چنانکه از نتایج برآمده آید ، بطور متوسط ۱۰ درصد کاهش ارزش اسمی پول منجر به حدود ۷

درصد کاهش ارزش واقعی پول در اوایل سال می شود . با این وجود ، اثربخشی کاهش ارزش اسمی پول باگذشت زمان به مرور تحلیل می رود . اثربخشی ۱۰ درصد کاهش ارزش اسمی برنتخ واقعی ارز پس از ۳ سال بطور متوسط تنها حدود ۵ درصد خواهد بود (در صورتی که سایر متغیرها برابر فرض گردد) .

شاید جالبترین نتیجه گیری این رگرسیونها مربوط به اعتبار داخلي باشد . ضریب تغییر دراعتبارات د رتمامی موارد به میزان قابل ملاحظه اي منفی بود ، که خود نشانگر این است که چنانچه تغییرنرخ اسمی ارزباستهای اعتباری انبساطی داخلی همراه شود ، اثر اصلاحی کاهش ارزش اسمی پول بر نرخ واقعی ارزش دیداً محدود می شود . نکته قابل توجه میزان مقدار این ضرایب است . در سال اول ضریب ۵۱۹ / ۰ - می باشد که نشان می دهد چنانچه ۱۰ درصد کاهش ارزش اسمی پول بارشد سریع اعتبار داخلی به میزان ۱۰ درصد همراه گردد ، تضعیف واقعی در همان سال حدود دود رصد کاهش می یابد . به مرور زمان اثرات جبرانی سیاست اعتباری انبساطی داخلی به نحو قابل توجهی بالاتر می رود . بطوریکه پس از د و سال وضعیت فوق اثر کاهش ارزش اسمی پول رابطه رکامل خنثی می کند ، یعنی در واقع به تقویت ارزش واقعی پول و بازگشت به ارزشیابی بیش از حد آن منتج می گردد . که در این صورت تقویت ارزش پول منتج از کاهش ارزش اسمی پول نبوده ، بلکه در نتیجه اعمال سیاست اعتباری انبساطی است . تحلیل رگرسیونی نیز همچنین نشان می دهد که اثر جبرانی سیاست اعتباری انبساطی در سال سوم ، کاهش ارزش پول روندی صعودی را در نبال می کند .

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پortal جامع علوم انسانی

شاخص اثربخشی کاهش ارزش اسما پول

کشور	سال	ارزش پول ماهه کاهش	دوره سه ماهه	۱ سه ماهه	۴ سه ماهه	۸ سه ماهه	۱۲ سه ماهه بعد
بولیوی	۱۹۷۲	۰/۶۸	۰/۶۶	۰/۳۶	<۰	۰/۰۹	۰/۰۳
کلمبیا	۱۹۷۹	۰/۵۱	<۰	<۰	<۰	* <۰	*
کاستریکا	۱۹۶۴	۰/۹۴	۰/۴۸	<۰	<۰	۰/۸۲	۰/۲۵
قبرس	۱۹۶۲	۱/۰۰	۰/۸۸	۰/۵۰	* <۰	۰/۲۱	۰/۲۲
اکوادور	۱۹۶۱	۱/۰۵	۱/۰۶	۰/۹۳	۰/۰۱	۰/۵۹	۰/۶۶
مصر	۱۹۶۲	۱/۰۳	۱/۰۳	۰/۹۸	۰/۸۵	۰/۹۲	۰/۷۶
گینه	۱۹۶۲	۱/۰۳	۱/۰۴	۰/۷۵	۰/۸۲	۰/۰۳	۰/۰۳
هند وستان	۱۹۶۶	۰/۹۲	۰/۸۱	۰/۵۶	۰/۵۶	۰/۶۱	۰/۶۲
اندونزی	۱۹۷۸	۱/۰۰	۰/۹۸	۰/۷۳	۰/۶۴	۰/۵۲	۰/۵۲
اسرائیل	۱۹۶۲	۰/۹۴	۰/۸۷	۰/۷۴	۰/۶۲	۰/۵۲	۰/۵۲
جامائیکا	۱۹۶۷	۰/۹۵	۰/۹۳	۰/۹۹	۰/۵۳	<۰	<۰
مالت	۱۹۶۷	۰/۹۶	۰/۹۶	۰/۸۳	۰/۵۷	۰/۳۷	۰/۲۰
نیکاراگوئه	۱۹۷۹	۰/۱۷	<۰	<۰	<۰	۰/۹۹	۰/۹۹
پاکستان	۱۹۷۲	۱/۰۰	۰/۹۹	۰/۷۸	۰/۶۱	۰/۴۵	۰/۴۵
پرو	۱۹۶۷	۰/۸۹	۰/۶۵	۰/۴۰	۰/۴۱	۰/۳۶	۰/۳۶
فیلیپین	۱۹۶۲	۰/۹۷	۰/۸۹	۰/۸۷	۰/۷۳	۰/۶۹	۰/۶۹
سریلانکا	۱۹۷۰	۰/۷۲	۰/۶۵	۰/۴۹	۰/۴۷	۰/۵۵	۰/۶۹
ترینیداد و توبago	۱۹۶۷	۰/۸۲	۰/۲۱	۰/۵۴	۰/۲۰	۰/۶۹	۰/۶۹
ونزوئلا	۱۹۶۴	۰/۹۸	۰/۹۵	۰/۹۶	۱/۰۰	۱/۰۴	۱/۰۴
بوکسلاوی	۱۹۶۵	۰/۶۷	۰/۴۶	۰/۴۲	۰/۲۹	۰/۲۶	۰/۲۶

یادآوری : این شاخص از تقسیم درصد تغییر درنخ واقعی ارزبین یک سه ماهه قبل از کاهش ارزش پول
و دوره سه ماهه برد رصد تغییر درنخ اسما ارز در طول همان دوره بدست آمده است . علامت
(*) نمایانگر این است که کاهش ارزش پول جدیدی انجام گرفته است .